

Маріупольський
університет

Проблеми і перспективи поствоєнної розбудови України

Матеріали
міжнародної науково-практичної конференції

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. ВАДИМА
ГЕТЬМАНА
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. ВАСИЛЯ СТУСА
ІНСТИТУТ ВИЩОЇ ОСВІТИ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК
УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ЗАХІДНОЇ МАКЕДОНІЇ (ГРЕЦЬКА РЕСПУБЛІКА)
ГОСПОДАРСЬКА АКАДЕМІЯ ІМ. Д.А ЦЕНОВА (РЕСПУБЛІКА БОЛГАРІЯ)
СІЛЕЗЬКІЙ УНІВЕРСИТЕТ (РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА)
УНІВЕРСИТЕТ ВІТОВТА ВЕЛИКОГО (ЛИТОВСЬКА РЕСПУБЛІКА)
КАГУЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Б.П. ХАЗДЕУ (РЕСПУБЛІКА
МОЛДОВА)
МОЛДАВСЬКА ЕКОНОМІЧНА АКАДЕМІЯ (РЕСПУБЛІКА МОЛДОВА)
МІЖНАРОДНИЙ ФОНД «ВІДРОДЖЕННЯ»
ГРОМАДСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ «MARIUPOL. REBORN»

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОСТВОЄННОЇ РОЗБУДОВИ УКРАЇНИ

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної конференції

7-8 грудня 2023 р., м. Київ

(українською, англійською мовами)

КИЇВ 2023

Редакційна колегія:

- Голова:** **ТРОФИМЕНКО Микола**, ректор Маріупольського державного університету, кандидат політичних наук, професор.
- Заступник голови:** **БУЛАТОВА Олена**, перший проректор Маріупольського державного університету, доктор економічних наук, професор.
- Члени редколегії:** **МАРЕНА Тетяна**, проректор з науково-педагогічної діяльності МДУ, кандидат економічних наук, доцент;
ТАРАСЕНКО Денис, директор навчально-наукового інституту управління МДУ, доктор економічних наук, професор;
ЗАДОРЖНА-КНЯГНИЦЬКА Леніна, декан психолого-педагогічного факультету МДУ, доктор педагогічних наук, професор;
КАЛІНІНА Світлана, в.о. декана економіко-правового факультету МДУ, доктор економічних наук, професор;
ПИРЛІК Наталія, в.о. декана факультету іноземних мов МДУ, кандидат філологічних наук, доцент;
КОНСТАНТИНОВА Юлія, в.о. декана історичного факультету МДУ, кандидат історичних наук, доцент;
МЕЛЬНИЧУК Ірина, в.о. декана факультету філології та масових комунікацій МДУ, кандидат філологічних наук, доцент;
БАЛАБАНИЦЬ Анжеліка, завідувачка кафедри маркетингу та туризму МДУ, доктор економічних наук, професор;
ОМЕЛЬЧЕНКО Володимир, професор кафедри менеджменту та фінансів МДУ, доктор економічних наук, професор;
ФУНТІКОВА Ольга, професор кафедри дошкільної освіти МДУ, доктор педагогічних наук, професор.

П 78 Проблеми і перспективи поствоєнної розбудови України: матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 7-8 грудня 2023 р. / за заг. ред. М. В. Трофименка : Маріуп. держ. ун-т. – Київ: МДУ, 2023. – 455 с.

Збірник містить матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, яка відбулася 7-8 грудня 2023 року в Маріупольському державному університеті. У матеріалах конференції висвітлені проблеми і перспективи повоєнного розвитку України, роль університетів у забезпеченні поствоєнного розвитку України, питання поствоєнного світу в контексті спадщини минулого і історичних перспектив, проблеми формування новітніх механізмів міжнародного співробітництва, напрями трансформації системи менеджменту та фінансово-облікової сфери в умовах повоєнного відновлення та модернізації економіки України, проблеми трудових ресурсів і організаційно-економічного забезпечення поствоєнного розвитку України, екологічні та соціальні аспекти поствоєнного відновлення територій, вектори розвитку туризму та маркетингу у поствоєнний час, розвиток та практична реалізація правової доктрини в умовах поствоєнної розбудови України, стратегії розвитку іншомовної освіти для потреб поствоєнної розбудови і місце сучасних інформаційних і комунікаційних технологій в поствоєнному відновленні України.

Видання адресоване науковцям, викладачам, аспірантам та здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними проблемами і перспективами поствоєнної розбудови України.

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль тез, опублікованих у збірнику.

програми управління персоналом, освіта та навчання, а також забезпечення гідних умов праці будуть сприяти підвищенню кадрової безпеки, що в свою чергу сприятиме економічному розвитку та підвищенню якості життя громадян України.

Список літератури

Латишева О.В., Підгора Є.О., Бохонок Л.М. Сутність та процедура планування та моделювання бізнес-процесів системи кадрової безпеки в умовах вітчизняних підприємств. *Вісник економічної науки України*. 2019. № 1. С. 60-67.

УДК 338

Іващенко Оксана,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародної економіки,
Київський університет імені Бориса Грінченка
o.ivashchenko@kubg.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-8490-778X>

СОЦІАЛЬНІ ВЕКТОРИ ЕКОНОМІЧНОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Хоча соціальна допомога не визначає рішення про міграцію сама по собі, вона може вплинути на прийняття рішення про вимушену мобільність. Таким чином, соціальний захист може стати важливою частиною пакетів державної політики щодо управління мобільністю. Роль соціального захисту у структурних перетвореннях, у визначенні контурів внутрішньої мобільності, а відтак – у прийнятті рішення про участь в міжнародній міграції, не варто недооцінювати.

Субсидії на виплату заробітної плати є прямими трансфертами роботодавцям/фірмам або окремим працівникам для повного або часткового покриття заробітної плати. Основна мета полягає в тому, щоб стимулювати існуючі фірми або збільшувати зайнятість, або утримувати співробітників, які інакше могли б бути звільнені з економічних причин. У цих контекстах субсидії на виплату заробітної плати можуть бути компенсацією роботодавцям потенційно нижчої продуктивності або супутніх ризиків. Субсидіям на виплату заробітної плати характерні такі переваги: (1) розкриття інформації (період субсидованої роботи може виступати способом збору інформації про продуктивність); (2) збільшення досвіду роботи та набуття навичок (субсидована зайнятість може сприяти формуванню навичок за допомогою навчання на робочому місці, що призведе до підвищення продуктивності та подальшого поліпшення перспектив працевлаштування у довгостроковій перспективі); (3) можливість працевлаштування; (4) «ефект кар'єрних сходів» (якщо працівники погоджуються на менш підходящу роботу за відсутності механізму субсидування виплат заробітної плати, це може створити пастку низьких доходів та завдати шкоди їхньому кар'єрному просуванню з точки зору майбутніх перспектив працевлаштування, сприяти розмиванню набутого соціального капіталу).

Вочевидь, субсидування заробітної плати характеризується рядом ризиків та обмежень: (1) дилема вибору та непередбачених втрат (*субсидія може спрямовуватися на підтримку працівників, які мають на це право, але також і на тих, хто в будь-якому випадку був би зайнятий на ринку праці незалежно від того, чи пропонувалися б субсидії*); (2) ризик заміщення (*наймаючи працівників, що субсидуються, фірми можуть звільнити невідповідних їхнім вимогам працівників, які мають схожі характеристики і можуть бути замінені працівниками, що відповідають очікуванням роботодавця, що призведе не до підвищення*

загальної зайнятості, а до внутрішніх перестановок у фірмі); (3) ризик переміщення (зростання зайнятості серед фірм, що поглинають субсидовану робочу силу, може призвести до втрати робочих місць серед фірм, які не отримують вигоди від такої цінової переваги); (4) ефект стигми або соціальної стратифікації суспільства (ситуація, коли компанії розглядають цільову субсидію як показник низької продуктивності співробітника і, всупереч своєму наміру, уникають найму з групи тих, хто має на неї право; з іншого боку, цільові працівники можуть відчувати, що право на отримання допомоги є стигматизацією і можуть спробувати приховати свій статус права на отримання допомоги).

Створення оптимальних соціальних умов є одним із способів мінімізувати ризики, обмежити ненавмисні поведінкові реакції компаній, які можуть знизити ефективність субсидій для стимулювання працевлаштування, уможливити компроміс між непередбаченими втратами (масштаби цих витрат важко визначити кількісно, оскільки різні типи роботодавців можуть оцінювати їх по-різному), ефектом заміщення та зниженням ефективності через низьку затребуваність. Розробка умов найму є фундаментальним параметром, який, поряд з іншими ключовими факторами, такими як розмір субсидій, може суттєво вплинути на загальну ефективність програми, особливо з позиції залучення до неї компаній.

Податковий кредит на зароблений дохід (ЕІТС) – програма, що займає проміжне положення між податковим та трансфертним статусом: податкова програма з адміністративної точки зору, але переважно програма соціальної допомоги, орієнтована на подолання бідності, з погляду концептуального обґрунтування та економічних ефектів. ЕІТС схожий з негативним прибутковим податком (NIT) і універсальним базовим доходом (UBI), але на відміну від NIT, що передбачає виплати грошових субсидій низькооплачуваним працівникам, коли їх дохід падає нижче за гарантований мінімум, і UBI (механізм підтримки доходів, зазвичай призначений для охоплення великої частини населення без будь-яких чітких умов), він навмисно прив'язує пільги до участі у робочій силі та здатності генерувати доходи. Програма ЕІТС у США, представлена у 1975 році, була піонером та була розроблена для заохочення зайнятості серед людей з низькими доходами. Подібні програми сьогодні є і в інших країнах з високим рівнем доходу, включаючи Австралію, Бельгію, Канаду, Фінляндію, Францію, Ірландію, Нідерланди, Нову Зеландію, Швецію та Великобританію.

Використання безумовних грошових трансфертів (УСТ) значно зросло в умовах пандемії, і на даний час застосовується у понад 100 країн з низьким і середнім рівнем доходу (зокрема, значна частина їх має умови, які вимагають від домогосподарств-бенефіціарів звертатися за базовим медичним обслуговуванням матері та дитини та/або освітою для дітей шкільного віку). Умови отримання УСТ не обмежуються ринком медичних чи освітніх послуг, а також прив'язані до вимог пошуку роботи, навчання або виконання громадських робіт. Питання про спільну відповідальність чи обумовленість порушує низку концептуальних, практичних та емпіричних питань, адже суперечать принципу безумовності допомоги, що лежить в основі УСТ: з одного боку, платники податків максимізують свою власну корисність, коли бідним дозволено максимізувати свій власний вибір, наприклад, отримуючи необмежену підтримку; з іншого боку, виборці-платники податків, хоча й схильні до альтруїзму, не обов'язково віддають перевагу підтримці «без будь-яких умов». Інакше кажучи, вибір, який має зробити активний учасник ринку праці і платник податків – чи надавати бідним умовні чи безумовні пільги – віддзеркалюватиме особливості соціальної солідарності та ціннісних орієнтирів у суспільстві.

Список літератури

Резнікова Н., Панченко В. Мінні поля міжнародної економічної політики: як країнам не втратити здатність до розвитку. Київ: Аграр Медіа Груп, 2022. 674 с.

УДК 331.556.4

Калінін Владислав,
здобувач наукового ступеня доктора філософії,
Маріупольський державний університет
vlad_kalinin@ukr.net
<http://orcid.org/0000-0002-0797-8680>

ІМІГРАЦІЙНА ПОЛІТИКА ЯК СКЛАДОВА ПОСТВОЄННОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Однією з провідних характеристик розвитку сучасної світогосподарської системи є формування глобального ринку праці і включення країн до системи міжнародних трудових ресурсних переміщень. Міграція все більше виступає як передумова глобалізаційних зрушень і розвитку окремих країн і регіонів.

Одночасно трудова міграція не тільки скорочує пропозицію робочої сили на внутрішньому ринку праці країн походження, а й знижує її якість, що становить особливу загрозу для соціально-економічного прогресу держав та сталого розвитку їх суспільств [Томашук, Болтовська, 2022].

На сьогодні до процесів міжнародної міграції залучено практично всі країни світу. Суперечності та проблеми, породжені міжнародною міграцією, як у країнах походження мігрантів, так і в країнах призначення, а також масштаби зрушень у світовому співтоваристві, спричинених міграцією, викликають необхідність застосування наукового підходу до опрацювання питань регулювання міжнародних міграційних переміщень.

Чинники, що вплинули на актуалізацію проблеми міжнародної міграції в Україні, мають як сучасний, так і ретроспективний характер:

- лібералізація міграційного режиму зі здобуттям незалежності;
- значний приплив біженців в результаті міжетнічних конфліктів на пострадянському просторі після розпаду СРСР;
- відкритість України для зовнішнього світу за відсутності дієвих механізмів протидії нелегальній міграції;
- активізація зовнішньої економічної (трудової) міграції, особливо впродовж 2014-2021рр. (табл. 1);
- військова агресія з боку РФ і викликаний нею відтік населення за кордон.

На даний момент особливої уваги потребує питання подолання наслідків повномасштабної агресії. Враховуючи обсяги завданих Україні втрат, які на сьогодні оцінюються на рівні 400 млрд. дол. США і які до кінця війни можуть становити 500 млрд. дол. США, як нагальне постає завдання поствоєнного відновлення держави і відповідного трудових ресурсного забезпечення. В той же час, за даними консенсус-прогнозу Єврокомісії, за умови оптимістичного сценарію, зменшення населення України до 2052 р. очікується на рівні 21%, за умови песимістичного – 31% [Скільки може коштувати Україні].